

Програма Сигурен старт България

Общи цели

- утвърждаване на правата на детето като водещи принципи в грижите за децата в контекста на семейството, публичните политики и обществения живот;
- осигуряване възможности за пълноценно развитие на всяко дете в ранна възраст и преодоляване на неравенствата в достъпа до услуги и подкрепа за ранно детско развитие;
- разбиране, прилагане и популяризиране на комплексно / холистично разбиране за развитието на детето в ранна възраст, което включва физическо, социално, емоционално и познавателно развитие още от раждането;
- утвърждаване на семейно-ориентирания подход в грижите за децата в ранна възраст, като основополагащ принцип на системите за ранно детско развитие;
- насърчаване прилагането на политики и интервенции, базирани на доказателства

Практическа цел

Равни възможности за децата от 0 до 6 години; предотвратяване на неблагоприятни ефекти от детска бедност и социално изключване на деца в неравностойно положение и ограничен достъп до услуги; грижи за здравето, социалното благополучие и когнитивното развитие на децата в ранна възраст.

Същност

Подкрепа на много нива за семейства с малки деца чрез:

- насърчаване социално, емоционално, когнитивно, образователно развитие на децата;
- подобряване на умения и способности на деца и родители;
- подкрепа на семейството като общност.

Основни характеристики

- Включва най-малко две поколения - деца и родители
- Работи без стигма – програмата е за всички семейства, не е за проблемни, бедни, в риск...
- Основава се на интегриран подход – включва всички сфери на развитие на децата от раждането - образование, здравеопазване, социални услуги, общностни инициативи...
- Продължителност - реализира се достатъчно дълго време, за да се измери и оцени реална промяна в децата и родителите
- Всяка местна инициатива е основана на местни нужди, консултации и участие на родители и местна общност
- Културно подходяща и чувствителна към нужди на деца и родители

Принципи на програма „Сигурен старт“

- Фокус върху семейството като система, не само върху децата
- Между-секторно сътрудничество – участие на всички заинтересовани страни – здравни, образователни, социални, културни и други институции и организации
- Специално внимание към уязвими групи
- Работи целогодишно минимум 4 часа на ден
- Отчита специфични местни нужди
- Акцент върху липсващи услуги в местната общност, които да бъдат развити
- Участието на семействата с деца не е задължително, а по тяхно желание
- Екипът проактивно търси семействата и децата и ги привлича
- Работи като система за ранно предупреждение и ранно идентифициране

Периодът на ранното детство (0-6 години) е период на интензивно физическо и нервно-психично развитие на детския организъм. Този период се характеризира с интензивно развитие на емоциите и свързането с околната среда.

Нервно-психичното развитие е сложен и продължителен процес, започващ още от първите дни след раждането и продължаващ през цялото детство. Този период е най-интензивен през първите три години от живота на детето, които са решаващи за развитието на неговата психика, за формирането на неговата индивидуалност. Едни от предпоставките за благоприятното развитие на нервно-психичното развитие са стимулиращото въздействие на околната среда (предметна и социална) и високото качество на възпитателното въздействие.

Един от приоритетите на правителството на България са инвестициите в областта на детското здраве и образованието и още от най-ранна възраст с ясното съзнание и убеденост, че ранното детско развитие е инвестиция в икономиката и благосъстоянието на нацията и е свързано с принципите за устойчиво развитие.

Основни елементи на програма Сигурен старт в България

Основната цел на стандартите за ранно детско развитие е да се повиши качеството на грижата и да се осигури стимулираща среда за всички деца. Стандартите са описание на способности и възрастовия период на появата им, в зависимост от индивидуалните възможности и опита на детето в процеса на неговото физическо, познавателно, социално, емоционално и езиково развитие, които се проявяват в многообразие от компетентности, знания и действия. При прилагането на стандартите за ранно детско развитие, ще се придържахме към подхода за осигуряване на предпоставки за комплексни грижи, които да се осъществяват целогодишно и се съобразяват с възрастовите особености на децата, гарантиращи възможностите за опазване на физическото и психическото им здраве.

Програма Сигурен старт е универсална интегрирана услуга, включваща дейности за подкрепа от пренаталния период на бъдещата майка и децата от 0 до 6 години и семействата им и обхваща следните направления:

- Здраве (майчино и детско здраве, вкл. преди и по време на бременността и в ранна детска възраст)
- Хранене (преди и по време на бременността, кърмене, здравословно хранене в детската възраст)
- Ранно учене (учене през първите години и предучилищно образование)
- Сигурност и безопасност (социална закрила и подпомагане, закрила на детето)
- Отзивчиви родителски и професионални грижи (позитивно родителство, стимулиране, пълноценно взаимодействие с грижовен възрастен и с професионалистите)

I. Достъп

Универсална услуга - всички семейства с деца до 6 години могат да посещават къщата/центъра.

Насочена към:

- Семейства, които очакват раждането на дете или очакват да осиновят дете;
- Бременни майки и партньорите им;
- Родители с деца до 6 години и членове на семейството им. За семейства, които имат и по-големи деца се планират допълнителни дейности;
- Групите в предвидените дейности са отворени. Дете или родител/семейство може да се включи по всяко време. Няма ограничения за брой деца, за занимание, в което да се включат или времетраене.

Допълнителни възможности:

- сформирани и допълнителна група за по-големи деца, в начална училищна възраст, за овладяване на българския език и компенсирани на пропуски с учебния материал;
- комбиниране с мобилна работа за превенция на изоставянето и negliжирането на деца от ромската общност чрез целенасочена работа за позитивно родителство; превенция на ниво родилен дом и в общността; превенция на нежелана бременност и ранни бракове; обучения на медиатори и хора от общността;
- подкрепа за бременни здравно неосигурени жени и техните новородени бебета - патронажна грижа;
- училище за бременни;

- училище за родители;
- игрови сесии по Програмите „Елементът игра” на ФДРС с деца и родители;
- при възможност – място и подходящи занимания – втора /допълнителна/ група за деца от 6 - 12 години, заедно с техните близки.

II. Привличане на деца и семейства в къщата

Екипът на къщата/центъра насърчава и привлича бъдещи родители и семейства с деца от общността, като работи с:

- Членове на екипа на проекта – разпознаваеми са, работят в общността от дълго време;
- Здравни медиатори;
- Местни лидери – познават най добре общността;
- Медиатори / мобилни работници в общността, които мотивират семейства с деца да посещават къщата;
- Семействата научават едно от друго за възможността свободно да посещават къщата;
- Всички специалисти, които работят с групи от бременни жени и майки с малки деца;
- Специалисти и сътрудници въввлечени в други дейности на организацията, са запознати с дейностите и са оторизирани да канят деца и родители;
- През съобщения в социални мрежи и местни медии, което достига до широк кръг хора и семейства;
- Сътрудници от общността, обучени за работа на терен, които извършват мотивационна работа;
- Общностен сътрудник - който е част от самата общност и всеки работен ден е на разположение в Къщата;
- Периодични обходи и домашни посещения при децата и техните близки;
- Доброволци в отделни направления на образованието, здравеопазването, спорта, изкуствата и други;
- Кампании и събития в населеното място;
- Обяви, листовки, брошури;
- Посещения от страна на представители на заинтересувани институции - Община, РДСП, училище и др.

III. Организация на работа

При прилагането на стандартите за ранно детско развитие се стремим към създаването на организация, при която се редуват и осигуряват:

- Условия за провеждане на здравни грижи, физическо и двигателно развитие;
 - Условия за взаимодействие между здравните грижи и педагогическата дейност, реализирана чрез игра;
 - Условия за почивка;
 - Условия и време за хранене;
 - Дейности по избор на детето.
1. Всеки ден преди обед – не по-малко от 4 часа свободни посещения на родители/роднини с деца
 2. Следобед – различни форми и групи след предварителна организация или по желание / изразена нужда на семействата - представяния на специалисти - медицински специалисти, педагози, представители на социалните структури, вкл. и други социални услуги, клубове, обсъждания, работа с бащи ...

Възможности за допълнителни следобедни дейности:

- индивидуални и групови срещи с психолог и педагог за повишаване на педагогическата култура на родителите и за разрешаване на вътрешносемейни проблеми;
- индивидуална работа или работа с малки групи – 3-5 семейства, консултации по различни въпроси, контакти с институции, попълване на документи, търсене на работа и т.н.;
- работа по случай със семейства за повишаване на тяхното благосъстояние (намиране на работа, насочване за професионални обучения и др.);

- общи структурирани дейности за всички семейства и деца - приготвяне на храна (баница, пита, курабии и др.); съвместни игри, почистване на къщата, разходка, игри в парка...;
- излети, културни посещения, куклен театър и др.;

IV. Занимания

1. Играта е във фокуса на заниманията като изключително важна за развитието децата

Стая / зала за родители и деца – килим/ възглавнички за удобно сядане на земята, разнообразни играчки

Възможности за дейности:

- Игрови сесии по програмата „Елементът игра” – „Библиотека на играчките“, „Музика в действие“ и „Разкажи приказката” по програма на Фондация за децата в риск по света - с деца и родители;
- Дейност „Играй с мен“;
- Свободна игра на деца и родители;
- Дейност „Готви с мен“;
- Забавна работилница – рисуване, апликиране, изработване на картички, предмети и др.;
- Игри на открито, излети, походи...

2. Готвене / хранене – възможност за майките да сготвят нещо и се хранят заедно и в разговор да научат за здравословно хранене на бебето и детето.

Кухня / стая / ниша за готвене с мивка, печка, хладилник, съдове.

Възможности за дейности:

- Готвене
- Хранене
- Беседи и консултации за здравословно хранене на бебета и малки деца
- разговори за хигиена на хранене

3. Баня, пералня

Санитарен възел

Възможност за баня - къпане на бебета, деца и възрастни

Възможност за пералня / сушилня

4. Здравни консултации с акушерка – ежемесечни в определен ден и час;
5. Съдействие на бременните жени без здравно осигуряване до пренатални грижи чрез прилагане на Наредба 26 на МЗ;
6. Насърчаване и подкрепа за кърменето и за правилно захранване;
7. Подкрепа на бременни – консултации, училище за бременни /акушерка, акушер-гинеколог, социален работник психолог/;
8. Групови занимания с бременни жени и майки с деца;
9. Консултации и помощ при отглеждане на новороденото и деца до 3-годишна възраст /социален работник, психолог, акушерка, педиатър/
10. Програми за родители и семейства с деца – тип универсални услуги за ранно учене, развитие на родителски умения на двамата родители, разбиране на играта като основа за развитието на децата в семейството, ненасилие, значение на хранене и т.н.;
11. Детска площадка до къщата/центъра;
12. Клуб за работа – подкрепа при намиране на работа /екип + трудов медиатор от Бюрото по труда/;
13. Управление на семейния бюджет;
14. Съветник за жилищно-ремонтни дейности, вкл. предоставяне на безлихвени заеми за ремонт;
15. Празнуване на рождени дни и съвместни тържества;
16. Раздавателен пункт за детска кухня.
17. Други.

V. Теми за интерактивни занимания в неформална среда

В програмата за работа с децата и семействата в общността, следва да бъдат заложили областите на **ранното детско развитие**, дефинирани от УНИЦЕФ, като се отчитат характеристиките на областта, постижения на децата и насоки за реализиране на социално-педагогическото взаимодействие:

ОБЛАСТ „ЗДРАВЕ, ФИЗИЧЕСКО И ДВИГАТЕЛНО РАЗВИТИЕ“
ОБЛАСТ „ПОЗНАВАТЕЛНО РАЗВИТИЕ“
ОБЛАСТ „ЛИЧНОСТНО-ЕМОЦИОНАЛНО И СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ“
ОБЛАСТ „ЕЗИКОВО И КОМУНИКАТИВНО РАЗВИТИЕ“

Теми, които колегите могат да покрият с предоставени материали:

- Развитие на детето. Как то може да бъде подкрепяно през различните етапи на развитие;
- Програми за родители и семейства с деца;
- Здравословно хранене на бебето и малкото дете, физическо развитие, психо-емоционално развитие, привързаност, безопасност, хигиенна, кърмене, контрацепция и други.

Теми, които изискват предварително обучение на екипите, или са представени от специалист:

- Прилагане на методите на работа по Програма „Елементът игра“ на „Фондация за деца в риск по света“;
- Насилие към деца;
- Предпазване от насилие, трафик;
- Семейно планиране;

VI. Помещения

- Стая / зала за игра и занимания с децата и родителите;
- Кухненски бокс / стая за готвене, сервизни помещения;
- При възможност „Бebешка стая“ – детска кошарка/ легло, място за преобличане на бебето, кантар з мерене;
- Складово помещение;
- Тоалетна;
- Административен офис – предоставяне на административни услуги;
- Лекарски кабинет / акушерски кабинет – може да се комбинира с друго помещение;
- Раздавателен пункт за детска кухня;
- Баня.

VII. Специалисти

- Личен лекар
- Педиатър, медицинска сестра
- Акушерка - извършва на място в центъра консултации, един път месечно
- Логопед
- Социален работник
- Здравни медиатори
- Представители на детска градина, училище, ОЗД, социални услуги, бюро по Труда, РЗИ – отдел „Обществено здраве“, Регионален инспекторат по образование и други;
- Трудов медиатор
- Психолог
- Педагог
- Други

VIII. Местни партньори

В населеното място екипът на програмата работи с:

- Кметство
- Родилно отделение
- Болница / Здравна служба

- Инспекторат на образованието
- Детска градина
- Училище
- Читалище
- Други НПО
- Услуги
- Община
- БЧК
- РЗИ
- Други